
Vergaderjaar 2025–2026

XXII

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (XXII) voor het jaar 2025 (wijziging samenhangende met de Miljoenennota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	Artikelsgewijze toelichting bij het wetsvoorstel	3
	Wetsartikelen 1 tot en met 3	3
B.	Artikelsgewijze toelichting bij de begrotingsartikelen	4
1	Leeswijzer	4
2	Beleid	5
2.1	Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties	5
3	Beleidsartikelen	8
3.1	Artikel 1. Woningmarkt	8
3.2	Artikel 2. Energietransitie gebouwde omgeving en bouwkwaliteit	12
3.3	Artikel 3. Ruimtelijke ordening en Omgevingswet	16
3.4	Artikel 4. Uitvoering Rijksvastgoedbeleid	18
4	Niet-Beleidsartikelen	19
4.1	Artikel 11. Centraal apparaat	19
4.2	Artikel 12. Algemeen	20
4.3	Artikel 13. Nog onverdeeld	21
5	Agentschappen	22
5.1	Rijksvastgoedbedrijf (RVB)	22

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikelen 1 tot en met 3

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, wordt op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de [Comptabiliteitswet 2016](#) bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2025 wijzigingen aan te brengen in:

1. De departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;
2. de begrotingsstaat inzake de agentschappen van dit ministerie.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

M.C.G. Keijzer

B. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGSARTIKELN

1 Leeswijzer

Voor u ligt de suppletoire begroting september van het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. De suppletoire begroting september geeft een beeld van de uitvoering van de begroting voor het jaar 2025. De stand wordt opgebouwd vanaf de stand van de vastgestelde begroting 2025.

Uitgangspunt bij de tabel budgettaire gevolgen van beleid is dat per artikel de beleidsmatige en technische mutaties toegelicht worden, die groter dan of gelijk zijn aan de ondergrens zoals deze in de Rijksbegrotingsvoorschriften (RBV) zijn opgenomen, de zogenaamde staffel. In het kader van transparantie of anderszins kan het voorkomen dat mutaties beneden deze ondergrenzen ook worden toegelicht.

Tabel 1 Ondergrens (staffel) op basis van de Rijksbegrotingsvoorschriften 2025

Artikel	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
1. Woningmarkt	Verplichtingen/Uitgaven: 10 mln. Ontvangsten: 5 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 20 mln. Ontvangsten: 10 mln.
2. Energietransitie gebouwde omgeving en bouwkwaliteit	Verplichtingen/Uitgaven: 10 mln. Ontvangsten: 5 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 20 mln. Ontvangsten: 10 mln.
3. Ruimtelijke ordening en Omgevingswet	Verplichtingen/Uitgaven: 5 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 10 mln. Ontvangsten: 2 mln.
4. Uitvoering Rijksvastgoedbeleid	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 4 mln. Ontvangsten: 4 mln.
11. Centraal apparaat	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
12. Algemeen	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.
13. Nog onverdeeld	Verplichtingen/Uitgaven: 1 mln. Ontvangsten: 1 mln.	Verplichtingen/Uitgaven: 2 mln. Ontvangsten: 2 mln.

2 Beleid

2.1 Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties

In onderstaande tabellen zijn de belangrijkste beleidsmatige uitgaven- en ontvangstenmutaties voor de september suppletoire begroting 2025 opgenomen ten opzichte van de eerste suppletoire begroting 2025.

Tabel 2 Overzicht belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2025 (Suppletoire begroting september) (bedragen x € 1.000)

	Artikel	Uitgaven 2025
Vastgestelde begroting 2025		9.395.732
Stand eerste suppletoire begroting 2025 (incl. nota van wijziging)		9.181.320
<i>Mutaties suppletoire begroting september 2025</i>		<i>48.299</i>
1 Terugdraaien huurbevrozing 2025 en 2026	1	135.000
2 Desaldering ontvangsten NHG	1	91.499
3 Terugdraaien boodschappenbonus	1	– 83.333
4 Kasschuif Woningbouwimpuls	1	– 40.000
5 Doelgroepflexibele regeling	1	– 29.200
6 Kasschuif SAH vastrecht	2	– 12.500
7 Desaldering SAH	2	10.000
8 Kasschuif aanpak funderingsschade	2	– 9.324
9 Kasschuif SVVE	2	9.250
10 Kasschuif SAH	2	8.600
11 Kasschuif FIXbrigade	2	– 8.431
12 ISDE (Nij Begun maatregel 29)	2	1.670
13 Kasschuif ontwikkeling DSO	3	– 16.400
14 Toekomstbestendige financiering toeslagen	13	– 3.651
15 Overige mutaties	Alle	– 4.881
Stand suppletoire begroting september 2025		9.229.619

Toelichting uitgavenmutaties

1) Terugdraaien huurbevrozing 2025 en 2026

Het plan om de huren te bevrozen in 2025 en 2026 is ingetrokken, naar aanleiding van het advies van de Raad van State, de politieke ontwikkelingen en om rust en voortgang te brengen in de volkshuisvesting. De besparing op de huurtoeslag die de huurbevrozing met zich meebracht, wordt daardoor niet gerealiseerd. Met deze mutatie wordt dat gecorrigeerd.

2) Desaldering ontvangsten NHG

Jaarlijks betaalt de Stichting Waarborgfonds Eigenwoning (WEW) voor de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) een achterborgvergoeding van 0,3% aan de Staat. Met deze mutatie worden de geraamde ontvangsten verwerkt en kunnen deze worden doorgestort naar de risicovoorziening.

3) Terugdraaien boodschappenbonus

Het plan om de huurtoeslag in 2026 incidenteel te verhogen met € 1 mld. is ingetrokken. Omdat de huurtoeslag voor januari 2026 in december 2025 wordt uitgekeerd, werkt dit zowel in 2025 als 2026 door. Met deze mutatie wordt dat gecorrigeerd.

4) Kasschuif Woningbouwimpuls

Een deel van de middelen voor de Woningbouwimpuls in 2025 wordt in een realistischer ritme gezet. Er schuift € 40 mln. uit 2025 naar de jaren 2027, 2028 (beide jaren € 15 mln.) en 2029 (€ 10 mln.).

5) Doelgroepflexibele regeling

Om versneld tot (opstart)woningen te komen voor kwetsbare doelgroepen, waaronder spoedzoekers, ontheemden en vergunninghouders, wordt de Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen (SFT) uitgebreid. Gemeenten ontvangen in totaal € 20.000 per nieuw te realiseren woning, waaronder een component voor sociaal beheer. Van de woningen moet 30% bestemd zijn voor spoedzoekers, statushouders of ontheemden uit Oekraïne. Hiervoor wordt bij ontwerpbegroting 2026 aanvullend € 79 mln. beschikbaar gesteld, bovenop reeds beschikbare € 100 mln. in de SFT (cumulatief € 179 mln.) op het instrument Versnelling Huisvesting.

Met deze suppletoire begroting worden ten behoeve van de doelgroepflexibele regeling de middelen van de SFT die beschikbaar waren in 2025 (€ 29,2 mln.) in het juiste kasritme naar latere jaren gezet. Dit wordt verantwoord op het instrument Versnelling Huisvesting.

6) Kasschuif SAH vastrecht (Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen)

De subsidie voor vastrecht warmtenetten is opengesteld en het gehele budget is aangevraagd. Bij aanvraag wordt 50% subsidie toegekend. Het budget wordt op basis van de uitfinanciering en vaststelling via een kasschuif van 2025 naar de jaren 2026 tot en met 2030 in het juiste kasritme gezet.

7) Desaldering SAH

Een groot aantal aanvragers heeft een nieuwe aanvraag ingediend omdat de regeling uitgebreid is. Van deze dubbele aanvragers worden de reeds aangevraagde subsidies verrekend met de nieuwe aanvraag. De terugontvangsten worden gedesaldeerd en voor deze aanvragers ingezet.

8) Kasschuif aanpak funderingsschade

Er vindt een kasschuif plaats om de beschikbare middelen voor de aanpak van de funderingsproblematiek in het juiste ritme te zetten. In 2025 zit de gebiedsgerichte ondersteuning in de opstartfase, waardoor in latere jaren meer middelen nodig zijn voor de uitvoering. Hiervoor schuift € 9,3 mln. uit 2025 naar 2027 (€ 3,1 mln.) en 2028 (€ 6,2 mln.).

9) Kasschuif SVVE (Subsidieregeling Verduurzaming Voor Vve's)

De subsidieaanvragen trekken aan. Op basis van de aanvragen tot nu en de prognose van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is meer kasbudget nodig in 2025. Via een kasschuif wordt vanuit de jaren 2027 en 2028 € 9,3 mln. naar 2025 geschoven om het kasbudget in het juiste kasritme te zetten.

10) Kasschuif SAH

De subsidie SAH is eind 2024 aangepast met ook de mogelijkheid van subsidie voor vastrecht warmtenetten. Er is meer subsidie aangevraagd ten opzichte van de raming en tevens is het volume van de aanvragen groter. Hiervoor wordt via een kasschuif van 2026 en 2027 € 8,6 mln. naar 2025 geschoven, om het kasbudget in het juiste ritme te zetten.

11) Kasschuif FIXbrigade

Voor het amendement-Rooderkerk (Kammerstukken II 2024/25, [36600 XXII, nr. 60](#)) is € 10 mln. beschikbaar gesteld voor niet-commerciële organisaties om lokale initiatieven, zoals coachings- en fixingsaanpak (FIXbrigades) in te zetten voor huishoudens die te maken hebben met energiearmoede. Dit heeft geleid tot een programma met een looptijd van vier jaar. Het budget wordt op basis van de subsidieaanvragen voor Actienetwerk Energiehulp en uitfinanciering via een kasschuif van 2025 (€ 8,4 mln.) naar de jaren 2026 tot en met 2030 geschoven, om het kasbudget in het juiste kasritme te zetten.

12) ISDE (Nij Begun maatregel 29)

Voor maatregel 29 van *Nij Begun* wordt isolatiebudget voor de ISDE (investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing) beschikbaar gesteld, in totaal € 127,5 mln. voor de jaren 2025-2030. Een deel van het overeengekomen budget is eerder reeds overgeheveld, nu gebeurt dat voor het resterende deel.

13) Kasschuif ontwikkeling DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet)

In 2025 is voornamelijk gewerkt aan de versteviging van het fundament van de Landelijke Voorziening Bekendmaken en Beschikbaarstellen in het systeem STandaard Officiële Publicaties (LVBB/STOP). Het ontwikkelwerk aan de Digitaal Stelsel Omgevingswet landelijke voorziening (DSO-LV) wordt daardoor over een langere periode gerealiseerd. Er vindt een kasschuif op de bijdragen aan ZBO's en RWT's plaats van 2025 (€ 16,4 mln.) naar 2027 om het kasbudget voor de verwachte uitgaven in het juiste ritme te plaatsen.

14) Toekomstbestendige financiering toeslagen

Er is sprake van een budgettair tekort bij Dienst Toeslagen voor de uitvoeringskosten van de toeslagen. Er zijn afspraken gemaakt om te komen tot een structurele oplossing bij de voorjaarsbesluitvorming 2026. Dit betreft de bijdrage van VRO voor 2026, waarvan de betaling in 2025 plaatsvindt. Daarom is dit zichtbaar in dit begrotingsstuk.

Tabel 3 Overzicht belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2025 (Suppletoire begroting september)
(bedragen x € 1.000)

	Artikel	Ontvangsten 2025
Vastgestelde begroting 2025		483.899
Stand eerste suppletoire begroting 2025 (incl. nota van wijziging)		623.190
<i>Mutaties suppletoire begroting september 2025</i>		<i>122.958</i>
1 Desaldering ontvangsten NHG	1	91.499
2 Desaldering Regeling huisvesting aandachtsgroepen	1	4.700
3 Desaldering Woningbouwimpuls Nordeast-Fryslân	1	3.728
4 Desaldering SAH	2	10.000
5 Desaldering aardgasvrije proeftuinen	2	5.426
6 Beheerbijdrage DSO 2025	3	5.537
7 Overige mutaties	Alle	2.068
Stand suppletoire begroting september 2025		746.148

Toelichting ontvangstenmutaties

1) Desaldering ontvangsten NHG

Jaarlijks betaalt de Stichting Waarborgfonds Eigenwoning (WEW) voor de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) een achterborgvergoeding van 0,3% aan de Staat. Met deze mutatie worden de geraamde ontvangsten verwerkt en kunnen deze worden doorgestort naar de risicovoorziening.

2) Desaldering Regeling huisvesting aandachtsgroepen

Omdat een deel van de projecten die een aanvraag hebben gedaan niet meer voldoet aan de eisen van de Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen (RHA), zijn middelen vanuit een aantal gemeenten teruggevorderd. Deze worden middels deze mutatie gedesaldeerd en toegevoegd aan het budget voor de RHA 2025.

3) Desaldering Woningbouwimpuls Nordeast-Fryslân

Dit betreft een woningbouwproject met meerdere deelnemende gemeenten waarvoor de beschikking wordt gesplitst, zodat de deelnemende gemeenten hun deel van de uitgaven kunnen verantwoorden.

4) Desaldering SAH

Een groot aantal aanvragers heeft een nieuwe aanvraag ingediend omdat de regeling uitgebreid is. Van deze dubbele aanvragers worden de reeds aangevraagde subsidies verrekend met de nieuwe aanvraag. De terugontvangsten worden gedesaldeerd en voor deze aanvragers ingezet.

5) Desaldering aardgasvrije proeftuinen

Een aantal aardgasvrije proeftuinen zijn vastgesteld en afgerekend. De terugontvangsten worden gedesaldeerd voor aanvullende aanvragen van aardgasvrije wijken.

6) Beheerbijdrage DSO 2025

Dit betreft de beheerbijdrage 2025 voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet.

3 Beleidsartikelen

3.1 Artikel 1. Woningmarkt

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 4 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 Woningmarkt (suppletoire begroting september 2025) (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
	Uitgaven	6.746.292	85.172	6.831.464
1.1	Woningmarkt	6.219.807	143.697	6.363.504
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>121.422</i>	<i>– 886</i>	<i>120.536</i>
	Betaalbare Koopwoningen Starters	30.000	0	30.000
	Bevordering eigen woningbezit	5.600	0	5.600
	Ouderenhuisvesting	16.257	0	16.257
	Stimuleringsmiddelen wooncoöperaties	62.704	– 1.050	61.654
	Woningmarkt	5.097	614	5.711

	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid	1.764	– 450	1.314
<i>Opdrachten</i>	6.232	92.416	98.648
NHG risicovoorziening	0	91.499	91.499
Woningmarkt	5.173	317	5.490
Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid	1.059	600	1.659
<i>Inkomensoverdrachten</i>	5.843.338	51.500	5.894.838
Huurtoeslag	5.843.338	51.500	5.894.838
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	3.612	187	3.799
Woningmarkt	3.612	187	3.799
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	216.114	0	216.114
Caribisch Nederland	18.100	0	18.100
Grote gezinnen	2.000	0	2.000
Opvang Evacuees	1.500	0	1.500
Uitvoeringskosten Wetsvoorstellen Regie en Betaalbare Huur	96.229	0	96.229
Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid	98.285	0	98.285
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	27.630	523	28.153
Dienst van de Huurcommissie	26.227	0	26.227
RVO (Uitvoeringskosten BEW)	1.403	523	1.926
<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	1.459	– 43	1.416
Financiën (IXB)	349	– 349	0
Infrastructuur en Waterstaat (XII)	1.110	306	1.416
1.2 Woningbouw	526.485	– 58.525	467.960
<i>Subsidies (regelingen)</i>	26.029	1.997	28.026
Woningbouw	1.029	0	1.029
Opschalen Woningbouw	25.000	1.997	26.997
<i>Garanties</i>	3.000	0	3.000
Doorbouwgarantie	3.000	0	3.000
<i>Opdrachten</i>	9.756	171	9.927
Grootchalige woningbouwgebieden	4.318	0	4.318
Tijdelijke uitvoeringsorganisatie	72	0	72
Volkshuisvestingsfonds	770	0	770
Woningbouw	4.479	171	4.650
Woningbouwimpuls	117	0	117
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	320	0	320
CBS	320	0	320
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	433.649	– 60.772	372.877
Grootchalige woningbouwgebieden	94.838	0	94.838
Kwetsbare groepen	30.000	4.700	34.700
Studentenwoningenstartbouwimpuls	30.000	0	30.000
Versnelling huisvesting	49.966	– 29.200	20.766
Vestigingsklimaat	68.750	0	68.750
Volkshuisvestingsfonds	45	0	45
Woningbouwimpuls	160.050	– 36.272	123.778
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	53.731	79	53.810
Grootchalige Rijksprojecten	13.716	0	13.716
RVB	39.400	0	39.400
RVO	615	79	694
Ontvangsten	463.158	100.176	563.334

1.1 Woningmarkt

Opdrachten

NHG risicovoorziening

Jaarlijks betaalt de Stichting Waarborgfonds Eigenwoning (WEW) voor de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) een achterborgvergoeding van 0,3% aan de Staat. Deze mutatie zorgt ervoor dat de ontvangsten worden geraamd en deze kunnen worden doorgestort naar de risicovoorziening.

Inkomensoverdrachten

Huurtoeslag

Dit betreft een saldo van diverse mutaties.

Het schrappen van de huurbevriezing werkt door in de huurtoeslaguitgaven. De besparing op de huurtoeslag die de huurbevriezing met zich meebracht, wordt niet gerealiseerd. Met deze mutatie wordt dat gecorrigeerd. Voor 2025 gaat het om een verhoging van € 135 mln.

Ook het vervallen van de boodschappenbonus werkt door in de huurtoeslaguitgaven. Voor 2025 gaat het om een verlaging van € 83,3 mln.

Tot slot wordt € 0,2 mln. overgeboekt naar het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid om de middelen in de enveloppe «Groepen in de knel» volgens de juiste verdeelsleutel te verdelen.

1.2 Woningbouw

Bijdrage aan medeoverheden

Versnelling huisvesting

Om versneld tot (opstart)woningen te komen voor kwetsbare doelgroepen, waaronder spoedzoekers, ontheemden en vergunninghouders, wordt de Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen (SFT) uitgebreid. Gemeenten ontvangen in totaal € 20.000 per nieuw te realiseren woning, waaronder een component voor sociaal beheer. Van de woningen moet 30% bestemd zijn voor spoedzoekers, statushouders of ontheemden uit Oekraïne. Hiervoor wordt bij de ontwerpbegroting 2026 aanvullend € 79 mln. beschikbaar gesteld, bovenop reeds beschikbare € 100 mln. in de SFT (cumulatief € 179 mln.) op het instrument Versnelling Huisvesting.

Met deze suppletoire begroting worden ten behoeve van de doelgroepflexibele regeling de middelen van de SFT die beschikbaar waren in 2025 (€ 29,2 mln.) in het juiste kasritme naar latere jaren gezet. Dit wordt verantwoord op het instrument Versnelling Huisvesting.

Woningbouwimpuls

Dit betreft een saldo van diverse mutaties.

Een deel van de middelen van de Woningbouwimpuls voor 2025 wordt in een realistischer ritme gezet. Hierdoor wordt uit 2025 € 40 mln. verschoven naar de jaren 2027, 2028 (beide € 15 mln.) en 2029 (€ 10 mln.).

Ook wordt middels een desaldering € 3,7 mln. toegevoegd aan het budget van de Woningbouwimpuls. Dit betreft een woningbouwproject met meerdere deelnemende gemeenten, waarvoor de beschikking wordt gesplitst zodat de deelnemende gemeenten hun deel van de uitgaven kunnen verantwoorden.

Ontvangsten

Dit is een saldo van diverse technische desalderingen. De grootste hiervan (€ 91,5 mln.) betreft de hierboven toegelichte achterborgvergoeding die de stichting WEW voor de NHG betaalt.

3.2 Artikel 2. Energietransitie gebouwde omgeving en bouwkwaliteit

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 2 Energietransitie gebouwde omgeving en bouwkwaliteit (suppletoire begroting september 2025) (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
	Uitgaven	1.711.068	451.521	2.162.589
	Uitgaven	1.668.336	7.353	1.675.689
2.1	Energietransitie en duurzaamheid	1.621.148	16.269	1.637.417
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>704.725</i>	<i>90.629</i>	<i>795.354</i>
	Energiebesparing Koopsector	25.558	9.250	34.808
	Energietransitie en duurzaamheid	32.718	– 1.243	31.475
	Kennis- en innovatieprogramma bouwproductie stikstof	4.407	0	4.407
	Maatschappelijk vastgoed fonds	49.910	0	49.910
	Nationaal Groeifonds	29.365	– 2.794	26.571
	Ontzorgen Vereniging van Eigenaren	6.258	0	6.258
	Renovatieversneller	38.120	– 180	37.940
	SAH	56.301	6.100	62.401
	Subsidie verduurzaming en onderhoud huurwoningen	13.800	0	13.800
	Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed	335.788	0	335.788
	Warmtefonds	112.500	0	112.500
	Verduurzaming Groningen en Noord-Drenthe	0	1.746	1.746
	Verduurzaming Groningen en Noord-Drenthe Wooncorporaties	0	76.750	76.750
	Verduurzaming Groningen en Noord-Drenthe innovatie	0	1.000	1.000
	<i>Opdrachten</i>	<i>4.730</i>	<i>2.730</i>	<i>7.460</i>
	Energietransitie en duurzaamheid	2.512	1.278	3.790
	Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie	2.218	800	3.018
	Verduurzaming Groningen en Noord-Drenthe	0	652	652
	<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	<i>304</i>	<i>3.754</i>	<i>4.058</i>
	Energietransitie en duurzaamheid	304	2.500	2.804
	Verduurzaming Groningen en Noord-Drenthe	0	1.254	1.254
	<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	<i>823.185</i>	<i>– 77.642</i>	<i>745.543</i>
	Nationaal Groeifonds	0	498	498
	Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie	9.000	8.500	17.500
	NIP (Lokale aanpak woningisolatie)	476.076	– 1.242	474.834
	NIP (Soortenmanagement)	9.434	– 8.600	834
	Verduurzaming Groningen en Noord-Drenthe	326.754	– 316.402	10.352
	Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed	1.921	– 1.431	490
	Verduurzaming Groningen en Noord-Drenthe ontzorgingsprogramma	0	3.500	3.500
	Verduurzaming Groningen en Noord-Drenthe isolatie en ventilatie	0	232.535	232.535
	Verduurzaming Groningen en Noord-Drenthe uitvoeringsorganisatie	0	5.000	5.000
	<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	<i>73.224</i>	<i>7.910</i>	<i>81.134</i>
	Dienst Publiek en Communicatie	2.303	0	2.303
	RVB	14.638	0	14.638
	RVO (Energietransitie en duurzaamheid)	39.795	– 139	39.656
	RVO (Uitvoering Energieakkoord)	2.688	0	2.688
	Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed	13.800	8.049	21.849
	<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	<i>14.980</i>	<i>– 11.112</i>	<i>3.868</i>
	EGO (innovatie)	4.961	– 2.213	2.748

	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Uitfaseren van slechte labels	911	0	911
Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed	9.108	– 8.899	209
2.2 Bouwregelgeving en bouwkwaliteit	47.188	– 8.916	38.272
<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>17.177</i>	<i>1.587</i>	<i>18.764</i>
Biobased bouwen	12.992	500	13.492
Bouwregelgeving en bouwkwaliteit	4.185	387	4.572
Aanpak funderingsschade	0	700	700
<i>Opdrachten</i>	<i>15.138</i>	<i>871</i>	<i>16.009</i>
Bouwregelgeving en bouwkwaliteit	15.138	386	15.524
Aanpak funderingsschade	0	485	485
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	<i>16</i>	<i>0</i>	<i>16</i>
Overige bijdragen	16	0	16
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	<i>14.000</i>	<i>– 11.374</i>	<i>2.626</i>
Aanpak funderingsschade	14.000	– 11.374	2.626
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	<i>857</i>	<i>0</i>	<i>857</i>
RVB	857	0	857
Ontvangsten	662	17.080	17.742

2.1 Energietransitie en duurzaamheid

Subsidies (regelingen)

Energiebesparing koopsector

De subsidieaanvragen voor de SVVE (subsidieregeling voor verenigingen van eigenaren) trekken aan. Op basis van de aanvragen tot nu en de prognose van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is meer kasbudget nodig. Hiervoor wordt uit 2027 en 2028 in totaal € 9,3 mln. geschoven naar 2025.

Energietransitie en duurzaamheid

Dit betreft een saldo van diverse mutaties.

Voor het amendement-Rooderkerk (Kamerstukken II 2024/25, [36600 XXII, nr. 60](#)) is € 10 mln. beschikbaar gesteld voor niet-commerciële organisaties om lokale initiatieven, zoals coachings- en fixingsaanpak (FIXbrigades) in te zetten voor huishoudens die te maken hebben met energiearmoede. Dit heeft geleid tot een programma met een looptijd van vier jaar. Het budget wordt op basis van de subsidieaanvragen voor Actienetwerk Energiehulp en uitfinanciering in het juiste kasritme gezet. Uit 2025 wordt € 8,4 mln. geschoven naar de jaren 2026-2030.

Een aantal aardgasvrije proeftuinen zijn vastgesteld en afgerekend. De terugontvangsten worden gedesaldeerd voor aanvullende aanvragen van aardgasvrije wijken. Dit gaat om € 5,4 mln.

Het restant betreft diverse technische herschikkingen.

SAH

Dit betreft een saldo van diverse mutaties.

Een groot aantal aanvragers heeft een nieuwe aanvraag ingediend omdat de regeling uitgebreid is. Van deze dubbele aanvragers worden de reeds aangevraagde subsidies verrekend met de nieuwe aanvraag. De terugontvangsten worden gededuceerd en voor deze aanvragers ingezet. Dit gaat om € 10 mln.

Er vindt een kasschuif plaats om de subsidie voor vastrecht warmtenetten in het juiste ritme te zetten. Hiervoor wordt per saldo uit 2025 € 3,9 mln. geschoven naar de jaren 2026-2030.

Verduurzaming Groningen en Noord-Drenthe Wooncorporaties

De verduurzamingsbudgetten in het kader van maatregel 29 van Nij Begun worden herverdeeld over diverse instrumenten. In 2025 wordt € 76,8 mln. aan dit instrument toegevoegd als bijdragen aan wooncorporaties: € 74 mln. voor isolatiemaatregelen en € 2,8 mln. voor het ontzorgen en ondersteunen van gespikkeld bezit.

Bijdrage aan medeoverheden

Verduurzaming Groningen en Noord-Drenthe

Dit betreft een saldo van diverse mutaties.

De verduurzamingsbudgetten in het kader van maatregel 29 van Nij Begun worden herverdeeld over diverse instrumenten, om deze budgetten te verantwoorden op de juiste instrumenten. Van dit instrument wordt in 2025 € 326,1 mln. gerealloceerd naar andere instrumenten.

Daarnaast wordt in 2025 € 9,7 mln. aan dit instrument toegevoegd als bijdragen aan medeoverheden voor ontzorging en ondersteuning: € 8,4 mln. voor het woningplannen en de VvE-desk en € 1,3 mln. voor communicatie en het klantcontactcentrum.

Verduurzaming Groningen en Noord-Drenthe isolatie en ventilatie

Dit betreft een saldo van diverse mutaties.

De verduurzamingsbudgetten in het kader van maatregel 29 van Nij Begun worden herverdeeld over diverse instrumenten. Aan dit instrument wordt in 2025 € 226,5 mln. toegevoegd: € 210 mln. voor isolatiemaatregelen en € 16,5 mln. bijdrage aan de investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE).

Het restant betreft overboekingen vanuit het ministerie van KGG en de Aanvullende Post van het ministerie van FIN ten behoeve van maatregel 29.

2.2 Bouwregelgeving en bouwkwaliteit

Bijdrage aan medeoverheden

Aanpak funderingsschade

Dit betreft een saldo van diverse mutaties.

Er vindt een kasschuif plaats om de beschikbare middelen voor de aanpak van de funderingsproblematiek in het juiste ritme te zetten. In 2025 zit de gebiedsgerichte ondersteuning in de opstartfase, waardoor in latere jaren meer middelen nodig zijn voor de uitvoering. Hiervoor schuift € 9,3 mln. uit 2025 naar 2027 (€ 3,1 mln.) en 2028 (€ 6,2 mln.).

Het restant van deze mutaties betreft diverse technische herschikkingen.

Ontvangsten

Dit is een saldo van diverse technische desalderingen. De grootste hiervan (€ 10 mln.) betreft de subsidie aardgasvrije huurwoningen zoals hierboven toegelicht.

3.3 Artikel 3. Ruimtelijke ordening en Omgevingswet

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 3 Ruimtelijke ordening en Omgevingswet (supplettoire begroting september 2025) (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	Stand eerste supplettoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties supplettoire begroting september (2)	Stand supplettoire begroting september (3) = (1) + (2)
		428.292	– 15.733	412.559
	Uitgaven	492.805	– 15.733	477.072
3.1	Ruimtelijke ordening	71.649	– 3.416	68.233
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	1.701	0	1.701
	Basisregistraties	581	0	581
	Ruimtelijk instrumentarium (diversen)	300	0	300
	VNG	820	0	820
	<i>Opdrachten</i>	13.930	– 2.912	11.018
	Basisregistraties Ondergrond	1.813	– 700	1.113
	Gebiedsontwikkeling	923	0	923
	Geo-informatie	73	254	327
	Nationaal Groeifonds	546	– 519	27
	Programma Ruimtelijk Ontwerp	4.831	– 600	4.231
	Ruimtelijk instrumentarium (diversen)	5.744	– 1.347	4.397
	<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	38.470	– 1.030	37.440
	Basisregistraties Ondergrond	1.320	– 1.320	0
	Geonovum	2.575	0	2.575
	Kadaster (basisregistraties)	33.147	– 310	32.837
	Nationaal Groeifonds	1.428	100	1.528
	Natuurherstelverordening	0	500	500
	<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	9.894	– 196	9.698
	Diverse projecten ruimtelijke kwaliteit	6.608	– 125	6.483
	Nationaal Groeifonds	286	– 71	215
	Ruimtelijk instrumentarium (diversen)	3.000	0	3.000
	<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	7.654	722	8.376
	ICTU	2.580	400	2.980
	RIVM	126	0	126
	RVB	2.869	361	3.230
	RWS (leefomgeving)	2.079	– 39	2.040
3.2	Omgevingswet	88.942	– 12.317	76.625
	<i>Subsidies (regelingen)</i>	3.581	– 1.000	2.581
	Eenvoudig Beter	3.581	– 1.000	2.581
	<i>Opdrachten</i>	3.284	– 1.000	2.284
	Aan de Slag	3.069	– 1.000	2.069
	Serviceteam Rijk	215	0	215
	<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	60.396	– 9.094	51.302
	Kadaster	60.396	– 9.094	51.302
	<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	21.681	– 1.223	20.458
	Aan de Slag	17.688	– 1.861	15.827
	RWS (STR)	2.706	638	3.344
	Serviceteam Rijk	1.287	0	1.287
3.3	Regio	332.214	0	332.214
	<i>Opdrachten</i>	263	0	263

	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Regiodeals	263	0	263
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	477	0	477
Regiodeals	477	0	477
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	331.474	0	331.474
Regiodeals	331.474	0	331.474
Ontvangsten	5.425	5.702	11.127

3.2 Omgevingswet

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Kadaster

In 2025 ligt de nadruk op het verstevigen van de Landelijke voorziening bekendmaken en beschikbaar stellen (LVBB). Daardoor wordt er minder ontwikkelwerk uitgevoerd aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet landelijke voorzieningen (DSO-LV). Dit raakt niet alleen KOOP/Logius, maar ook andere beheerorganisaties. Ontwikkelwerk kan pas doorgaan zodra onderdelen van de LVBB stabiel of gereed zijn. Om het kasritme beter te laten aansluiten op de verwachte uitgaven van de beheerpartijen, vindt er een kasschuif van 2025 naar 2027 van € 14,5 mln. plaats op de bijdragen aan ZBO's en RWT's.

Verder betreft dit de beheerbijdragen 2025 voor de landelijke voorziening van het DSO (+ € 5,6 mln.) door het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen, en enkele andere mutaties (- € 0,1 mln.) om kosten op het juiste instrument en binnen de juiste regeling te kunnen verantwoorden.

Ontvangsten

Dit betreft voornamelijk de beheerbijdragen 2025 voor de landelijke voorziening van het DSO door het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen. Verder betreft het twee kleinere mutaties.

3.4 Artikel 4. Uitvoering Rijksvastgoedbeleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 4 Uitvoering Rijksvastgoedbeleid (supplettoire begroting september 2025) (bedragen x € 1.000)

Art.	Verplichtingen	Stand eerste supplettoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties supplettoire begroting september (2)	Stand supplettoire begroting september (3) = (1) + (2)
	Uitgaven	209.099	- 1.600	207.499
4.1	Doelmatige Rijkshuisvesting	115.320	- 1.600	113.720
	<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	<i>115.320</i>	<i>- 1.600</i>	<i>113.720</i>
	RVB (Bijdrage voor huisvesting HCvS)	75.282	0	75.282
	RVB (Bijdrage voor huisvesting Koninklijk Huis)	18.524	0	18.524
	RVB (Bijdrage voor huisvesting Ministerie van AZ)	7.674	0	7.674
	RVB (Bijdrage voor monumenten)	6.053	- 1.600	4.453
	RVB (Bijdrage voor rijkshuisvesting)	7.787	0	7.787
4.2	Beheer materiële activa	93.779	0	93.779
	<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	<i>93.779</i>	<i>0</i>	<i>93.779</i>
	RVB	19.016	0	19.016
	RVB (Bijdrage voor compensatiegronden en erfpachtrecht)	15.000	0	15.000
	RVB (Onderhoud en beheerkosten)	5.314	0	5.314
	RVB (Zakelijke lasten)	54.449	0	54.449
	Ontvangsten	153.945	0	153.945

4.1 Doelmatige Rijkshuisvesting

Bijdrage aan agentschappen

RVB (Bijdrage voor monumenten)

Afgelopen 2 jaar is groot onderhoud uitgevoerd aan het Jachtslot het Oude Loo. Het exterieur (dak/gevels) en de slotgracht is grootschalig aangepakt. Gelijktijdig in dit onderhoud zijn de verduurzamingsmaatregelen die realiseerbaar waren opgepakt en meegenomen in het groot onderhoud. Om echter een volledig beeld te krijgen is aanvullend onderzoek noodzakelijk geweest. Dit onderzoek heeft een vertragend effect waardoor uitputting dit jaar niet haalbaar is. De verwachting is dat de komende periode deze maatregelen verder in kaart worden gebracht en in 2026 de maatregelen uitgevoerd kunnen worden.

4 Niet-Beleidsartikelen

4.1 Artikel 11. Centraal apparaat

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 11 Centraal apparaat (suppletoire begroting september 2025)
(bedragen x € 1.000)

		Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Art.	Verplichtingen	0	0	0
	Uitgaven	0	0	0
	Ontvangsten	0	0	0

4.2 Artikel 12. Algemeen

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 9 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 12 Algemeen (suppletoire begroting september 2025) (bedragen x € 1.000)

		Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Art.	Verplichtingen	34.169	152	34.321
	Uitgaven	34.169	152	34.321
12.1	Algemeen	34.169	152	34.321
	<i>Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken</i>	<i>34.169</i>	<i>152</i>	<i>34.321</i>
	Financiën (IXB)	34.169	152	34.321
	Ontvangsten	0	0	0

4.3 Artikel 13. Nog onverdeeld

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 10 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 13 Nog onverdeeld (suppletoire begroting september 2025)
(bedragen x € 1.000)

Art.		Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
	Verplichtingen	30.619	- 27.045	3.574
	Uitgaven	30.619	- 27.045	3.574
13.0	Nog onverdeeld	30.619	- 27.045	3.574
	<i>Nog te verdelen</i>	<i>30.619</i>	<i>- 27.045</i>	<i>3.574</i>
	Loonbijstelling	10.683	- 10.683	0
	Prijsbijstelling	19.936	- 16.362	3.574
	Ontvangsten	0	0	0

Nog te verdelen

Loonbijstelling

Dit betreft voornamelijk de reallocatie van artikel 13 naar andere artikelen in verband met de toedeling van de loonbijstelling tranche 2025.

Prijsbijstelling

Dit betreft voornamelijk de reallocatie van artikel 13 naar andere artikelen in verband met de toedeling van de prijsbijstelling tranche 2025.

Er is sprake van een budgettair tekort bij Dienst Toeslagen. Er zijn afspraken gemaakt om te komen tot een oplossing. Dit betreft de bijdrage van VRO voor 2026. De boeking hiervoor vindt in 2025 plaats en is daarom zichtbaar in dit begrotingsstuk.

5 Agentschappen

5.1 Rijksvastgoedbedrijf (RVB)

Exploitatieoverzicht

Tabel 11 Exploitatieoverzicht RVB (Suppletoire begroting Prinsjesdag 2025) (bedragen x € 1.000)

	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
Baten			
- Omzet	1.651.882	– 8.629	1.643.253
<i>waarvan omzet moederdepartement</i>	200.463	6.280	206.743
<i>waarvan omzet overige departementen</i>	1.313.355	– 15.636	1.297.719
<i>waarvan omzet derden</i>	138.065	726	138.791
Rentebaten	9.000	– 4.000	5.000
Vrijval voorzieningen	0	0	0
Bijzondere baten	72.277	9.267	81.544
Totaal baten	1.733.159	– 3.362	1.729.797
Lasten			
Apparaatskosten	505.045	10.214	515.259
- Personele kosten	408.717	5.523	414.240
<i>waarvan eigen personeel</i>	338.364	– 2.264	336.100
<i>waarvan inhuur externen</i>	70.353	7.787	78.140
<i>waarvan overige personele kosten</i>	0	0	0
- Materiële kosten	96.328	4.691	101.019
<i>waarvan apparaat ICT</i>	18.989	1.679	20.668
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	50.194	1.388	51.582
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	27.146	1.623	28.769
Rentelasten	112.602	– 27.520	85.082
Afschrijvingskosten	480.626	– 39.554	441.072
- Materieel	480.626	– 39.554	441.072
<i>waarvan apparaat ICT</i>	0	0	0
<i>waarvan overige materiële afschrijvingskosten</i>	480.626	– 39.554	441.072
- Immaterieel	0	0	0
Overige lasten	634.887	53.497	688.384
<i>waarvan dotaties voorzieningen</i>	0	0	0
<i>waarvan bijzondere lasten</i>	634.887	53.497	688.384
Totaal lasten	1.733.159	– 3.362	1.729.797
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	0	0	0
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	0	0

Toelichting

Baten

Rentebaten

De rentebaten worden gerealiseerd door het ontvangen van rente over de financiële middelen die op de rekening-courant van het RVB staan. De prognose rentebaten is naar beneden bijgesteld vanwege lagere rentepercentages en een lagere rekening-courantpositie dan in de begroting was voorzien.

Bijzondere baten

De prognose is naar boven bijgesteld als gevolg van een hogere verwachte apparaatsdekking door een vlottere instroom van nieuwe fte's dan in de begroting was voorzien.

Lasten

Rentelasten

Door de later dan geplande oplevering van een aantal objecten vallen de rentelasten lager uit. De prognose is hierop aangepast.

Afschrijvingskosten

Door de later dan geplande oplevering van een aantal objecten vallen de afschrijvingskosten lager uit. De prognose is hierop aangepast.

Overige lasten

De hogere overige lasten worden voornamelijk veroorzaakt door stijgende onderhoudskosten Rijk, vanwege een toename van het aantal storingen en enkele incidentele verliesposten die voor dit jaar zijn geprognosticeerd.

Kasstroomoverzicht

Tabel 12 Kasstroomoverzicht RVB (Suppletoire begroting Prinsjesdag 2025) (bedragen x € 1.000)

	Stand eerste suppletoire begroting (incl. amendementen en NvW) (1)	Mutaties Suppletoire begroting september (2)	Stand suppletoire begroting september (3) = (1) + (2)
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	363.638	0	363.638
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	2.888.091	195.496	3.083.587
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 2.384.985	- 235.329	- 2.620.314
2. Totaal operationele kasstroom	503.106	- 39.833	463.273
Totaal investeringen (-/-)	- 1.198.200	86.705	- 1.111.495
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	1.239	4.806	6.045
3. Totaal investeringskasstroom	- 1.196.961	91.511	- 1.105.450
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0	0	0
Eenmalige storting door moederdepartement (+)	0	0	0
Aflossingen op leningen (-/-)	- 375.032	0	- 375.032
Beroep op leenfaciliteit (+)	1.198.200	- 86.705	1.111.495
4. Totaal financieringskasstroom	823.168	- 86.705	736.463
5. Rekening courant RHB 31 december (=1+2+3+4)	492.950	- 35.026	457.924

Toelichting

De stand van de rekening-courant RHB per 1 januari 2024 is gebaseerd op het Jaarverslag 2024. Zowel de ontvangsten als de uitgaven bij de operationele kasstroom worden in gelijke mate beïnvloed door de voorspelde omzet op benzineveilingen, de doorbelasting van programmagelden VRO en de programmagelden Defensie.

Operationele kasstroom

De mutatie 'totaal operationele kasstroom' wordt voornamelijk verklaard door een hoger geraamde apparaatsdekking binnen de projecten, stijgende onderhoudslasten en verliesposten.

Investeringskasstroom

Het beroep op de leenfaciliteit is voornamelijk verlaagd als gevolg van het doorschuiven van de aankoop van een object naar 2026.

Totaal financieringskasstroom
Zie de toelichting bij Investeringskasstroom.